

12. <https://bihus.info/sorok-pyat-meshkov-s-lapshoj-genprokuratura-ne-v-teme> (дата звернення: 04.03.2017).

УДК 343.982.4

*Тальянчук Л. С., канд. юрид. наук, завідувач сектору
Вінницького НДЕКЦ МВС України,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4949-2283>,
e-mail: lesichka302015@gmail.com*

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДРОБЛЕНИХ СВІДОЦТВ ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Технічна експертиза документів передбачає встановлення способу виготовлення документів, наявності в них змін та способу їх внесення, ідентифікації знарядь і матеріалів, які використовувались для виготовлення документів чи внесення змін тощо [1]. Об'єктами такого виду експертизи є різного роду документи, цінні папери, грошові знаки тощо. Серед них особливе місце вже більше 10 років займають документи на полімерній основі – полікарбонаті. Такими документами є свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, посвідчення водія, що почали виготовлятися з 2005 року, службові посвідчення та перепустки тощо.

Аналіз статистичних даних Експертної служби МВС України свідчить про те, що з кожним роком показник виявлення підроблених документів на полімерній основі збільшується. Значну кількість таких документів складають свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів. Так, у 2014 році на дослідження до Вінницького НДЕКЦ МВС було надано 132 свідоцтва, з яких 54 підроблено, в 2015 році зареєстровано 140 таких документів – 72 підроблених, у 2016 р. із 74 зареєстрованих – 70 підроблені, у 2017 із 102 документів – 52 визнані підробленими, у 2018 р. надані 93 – 43 не відповідають зразкам.

У науковій літературі підробкою визначається протиправні діяння, пов'язані з незаконним виготовленням документів, внесенням змін в документи і використанням цих документів [1–3]. Важливо відмітити, що основними способами підробки свідоцтв, що виготовляються з полімерного матеріалу, також традиційно є повна та часткова підробки.

Слід зазначити, що домінуючою підробкою означених вище документів являється повна із використанням копіювальної техніки. Наприклад, зображення з обох сторін у свідоцтві нанесені струменевим способом друку, або ці зображення нанесені струменевим принтером, а вихідні дані – електрофотографічним.

Складним є питання встановлення часткових змін із використанням оригінальних частин документа. Це, наприклад, підчистка із допискою (додрукуванням) цифр у вихідних даних року випуску чи кварталу документа та інші. Виявлення такого виду внесення змін вимагає більш кропіткого дослідження з використанням мікроскопу, відповідного освітлення, вмінь та навичок працівників експертних підрозділів тощо.

Погоджуємося із думкою експертів-практиків, що встановлення часткової підробки свідоцтв шляхом зміни персональних даних та повторної переклейки захисних плівок є найважчим у дослідженні таких документів на полімерній основі. Виявлення підробки у таких свідоцтвах прямо пов'язане із ознаками, що вказують на конкретний вид внесення змін. Зокрема, на часткову підробку цих документів вказують наступні ознаки: наявність залишків барвника попередніх записів, мікрочастинок та мікроволокон, пухирців повітря по периметру розміщення захисних плівок та їх невідповідність даті виготовлення та видачі свідоцтв, суттєве зменшення їх розмірних характеристик, відмінність в люмінесценції тощо. Особливо важливим в даному контексті є виявлення стійкої сукупності описаних вище ознак, що не завжди можливо виявити за допомогою криміналістичних методів та технічних засобів із-за властивостей полімерного матеріалу.

На сьогодні, при дослідженні експертами свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів із полікарбонату виникають значні труднощі, які можуть впливати на процес експертного

дослідження. Відсутність достатньої кількості інформації з виготовлення бланків підприємством-виробником, не надання ініціаторами порівняльних матеріалів при вирішенні питання відповідності свідоцтва, не відображення в документах на полімерній основі суттєвої сукупності ознак для категоричного негативного висновку тощо.

Важливо зазначити, що країни світу, серед яких Бельгія, Естонія, Італія, Іспанія, Латвія, Литва, Канада, Німеччина, Росія, Франція, Швеція, Швейцарія, Японія та інші, не виготовляють свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів на полікарбонаті, а продовжують використовувати свідоцтва на папері [4]. Лише Нідерланди започаткували пластикові свідоцтва, однак, розмістили в їх основі мікропроцесор («чип»). Враховуючи досвід зарубіжних країн, треба надавати перевагу паперовому вигляду таких свідоцтв і відмовитись від полікарбонату. Оскільки пріоритетом паперових документів залишається те, що будь-які ознаки внесення змін у них відображаються і виявляються, порівняно із документами на полімерній основі.

Із викладеного вище видно, що криміналістичне дослідження свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів, а особливо на полімерній основі, потребує удосконалення організаційних заходів, зокрема, таких: 1) постійне інформування експертів щодо оновленого виготовлення бланків свідоцтв на полімерній основі; 2) розроблення працівниками Експертної служби МВС України застережень про виявлення резонансних підробок таких документів; 3) керівництву експертних підрозділів сприяти на міжвідомчому місцевому рівні у наданні зразків ініціаторами для порівняння свідоцтв.

Якщо ж повернутись до паперового варіанту таких документів, що наразі продовжують використовуватись у багатьох країнах світу, не є можливим, то у сучасні свідоцтва на полімерній основі для реєстрації транспортних засобів, на нашу думку, необхідно внести мікропроцесор, який би зберігав всю первинну достовірну персональну інформацію, яку змінити зловмисники не мали б можливості.

Список використаних джерел:

1. Воробей О. В., Мельников І. М., Волошин О. Г. Техніко-криміналістичне дослідження документів : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 304 с.
2. Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия. Москва : БЕК, 1997. 342 с.
3. Іщенко А. В. Поняття й система методів техніко-криміналістичного дослідження документів : навч. посіб. Київ : Еліт Прінт, 2011. 97 с.
4. Інформаційно-пошукова система «Frontline document system» Application version: 5.0.6.101.

УДК 343.982.4

*Ткаченко Я. В., завідувач сектору Харківського НДЕКЦ МВС
України,
e-mail: yana.yana0307@gmail.com*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІДОЦТВ ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА

За умов Євроінтеграції нашої держави, прийняття нових Законів України щодо правил розмитнення автомобілів на іноземній реєстрації, проведення операції об'єднаних сил на сході України, зміни політичних і економічних основ суспільства, об'єктами злочинних посягань все частіше виступають свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу (далі – ТЗ).

Свідоцтво про реєстрацію ТЗ є одним із основних документів, що забезпечує права громадян на керування автомобілем, його облік, і є необхідним для передачі права власності на ТЗ.

Протягом 2018 року фахівцями сектору почеркознавчих досліджень, технічного дослідження документів та обліку відділу криміналістичних видів досліджень Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України виконано 43 експертизи, об'єктами досліджень яких були свідоцтва про реєстрацію ТЗ, з яких 18 визнані підробленими.

За цих умов дослідження документів на транспортні засоби є вкрай актуальним питанням.